GAZETA KRAKOWSKA

Nro 74.

z KRAKOWA DNIA 15 WRZEŚNIA 1824 ROKU we ŚRODĘ.

— *Z Krakowa.* —

D. 11 b. m. odbyła się z zwykłą uroczystością rocznica ustalenia Rzeczypospolitey. Wystrzały z moździerzów przed wschodem słońca ogłosiły ią mieszkańcom. O godzinie 10 z rana odbyło się w Kościele Archipresbiteralnym Panny Maryi wielkie Nabożeństwo w obecności Władz kraiowych, Rezydentów Nayiaśnieyszych Trzech Protektorow i licznie zgromadzonego ludu, który wznosił modły do Wszechmocnego Boga o pomyślność Nayiaśnieyszych Protektorów. Na obiedzie u JW. Prezesa Senatu, na który zaproszonemi byli JJ.WW. Rezydenci trzech Opiekuńczych Dworów, Senatorowie, Naczelnicy Władz Cywilnych i Duchownych, członki Akademii, &c. spełnione było zdrowie: "O powodzenie Nayiasnieyszych trzech Protektorów," a z powodu przypadaiących w tymże dniu Imienin Nayiaśnieyszego Alexandra, Cesarza Wszech Rossyy, Króla Polskiego, spełniono także zdrowie tego Monarchy. JJ. WW. Rezydenci wywiązuiąc się, spełnili zdrowie za pomyślność Rzeczypospolitey. Huk moździerzy ogłaszał te zdrowia Publiczności. — Popołudniu tegoż dnia dana była na równinie dawnych wałów uczta dla oboiey płci pracuiących około upięknienia miasta robotników. W wieczor było całe miasto oświecone. Towarzystwo Artystów Dramatycznych ze Lwowa przybyłe, pod dyrekcyią P. Kamińskiego, wystawiło tego wieczora z powodu tey uroczystosci i przypadaiących Imienin Nayiaśnieyszego Cesarza Alexandra operę pod nazwiskiem "Łaska Cesarza," ktorą poprzedziła komedyia "Teiemnica w ścianie.„ Zakończył widowisko zastosowany do tey uroczystości ze śpiewami Obraz. — Po ukończonem widowisku teatralnym, spalony został na placu plantacyy faierwerk.

Z Warszawy d. 6 Września.

W Imieniu Nayiaśnieyszego
ALEXANDRA I.
CESARZA WSZECH ROSSYY, KRÓLA POLSKIEGO &c. &c. &c.
XIĄZĘ NAMIESTNIK KROLEWSKI
w Radzie Stanu.

Zważywszy potrzebę oznaczenia prawideł zapewnić zdolnych pośpiech w za-

łatwianiu spraw kontr-bandowych, defraudacyynych, i innych przewinień na szkodę Skarbu Publicznego spełnionych, na przedstawienie Kommissyi Rządowey Przychodow i Skarbu postanowiliśmy i stanowiemy:

Artykuł 1. Kommissyie Woiewódzkie po ukończoney Instrukcyi w sprawach kontrabandowych, defraudacyynych i innych przewinień na szkodę Skarbu Publicznego spełnionych dotyczących się, ieżeli przedmiot sprawy wraz z karą sto złotych nie przenosi, obowiązane są wydać decyzyią w prostey drodze Administracyyney, od którey odwołanie się nie ma mieysca, lecz służy obwinionemu droga łaski do Kommissyi Rządowey przychodów i Skarbu.

Art: 2. W sprawach nad sto złotych Kommissyie Woiewódzkie w swym komplecie zbieraią się, i iako Sąd wyrok wydaią.

Art: 3. Od wyroku Kommissyi Woiewódzkiey służy założenie rekursu do Kommissyi Rządowey Przychodów i Skarbu, tak obwinionemu iako też Skarbowi Publicznemu.

Obwiniony nie przestaiąc na wyroku obowiązany pod prekluzyią w dniach 14 od publikacyi lub doręczenia wyroku rekurs założyć oddaiąc takowy do tey Władzy lub tego Urzędu, który publikacyią lub doręczeniem trudnić się będzie.

Imieniem Skarbu publicznego Radca lub Assessor prawny w przypadkach według Instrukcyi przez Kommissyią Rządową Przychodów i Skarbu w tey okoliczności wydać się maiącey, winien będzie założyć rekurs zaraz po zapadłym wyroku, z przytoczeniem uciążliwości obwinionemu przy publikacyi lub doręczeniu wyroku kommunikowane bydź maią.

Na takowe uciążliwości obwiniony w dniach 14 pod prekluzyią na piśmie lub do protokółu odpowiedzieć ma prawo, a to w Urzędzie, któremu publikacyia lub doręczenie wyroku poruszone zostało.

Art: 4. W razie założonego rekursu, po upłynieniu dni 14 od publikacyi lub doręczenia wyroku Kommissyi Woiewódzkiey, akta maią bydź przesłane do Kommissyi Rządowey Przychodow i Skarbu, która w swym komplecie zbiera się i iako Sąd wyrok wydaie.

Wyroki te są ostateczne i służy od nich obwinionemu iedynie droga łaski do Nas.

Art: 5. Wyroki Kommissyy Woiewódzkich i Kommissyi Rządowey Przychodów i Skarbu, będą w formie zwyczayney redagowane, opatrzone klauzulą exekucyyną i mieć będą powagę wyroków Sądowych.

Art: 6. Wykonanie ninieyszego Postanowienia, które w Dzienniku Praw umieszczone bydź ma, Kommissyiom Rządowym w czem do którey należy, polecamy.

Działo się w Warszawie na posiedzeniu Rady Administracyyney dnia 24 Sierpnia 1824 r.

(podpisano) *Zaiączek.*

Minister Prezyduiący
w Kom: Rz: przychodów i Skarbu
(podpisano) X. X. *Lubecki.*

Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady.
(podpisano) *Kossecki.*

Zgodno z Oryginałem:
Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady:
(podpisano) *Kossecki.*
Zgodno z Wypisem:
Minister Sprawiedliwości
w zastępstwie Radcy Stanu
M. *Woźnicki.*
Za Sekretarza Jeneralnego
Szef Biora: K. *Hoffmann.*

Dyrekcyia Mennicy Królestwa Polskiego

Podaie do powszechney wiadomosci, iż dostrzeżone zostały w cyrkulacyi fałszywe pieniądze:

1) Dziesięciogroszówki z roku 1823; stępel na nich po obu stronach iest tak dobrze naśladowany, ze w niczem prawie od dawanego na dobrych pieniądzach nie różni się, poznać ie tylko można przez to, iż są nieco cieńsze, lżeysze, a szczególniey przez to, iż przy literach I. B. będących pod spodem Orła niema kropek czyli punktów, które się zawsze na dobrych dziesięciogroszówkach znayduią; fałszywe te pieniądze są z miedzi tak cienko posrebrzoney, ze wartość tego posrebrzenia tylko $2\frac{3}{16}$ groszy na iednę grzywnę wynosi.

2) Pięciogroszówki z roku 1823; są one podobnież iak powyższe dziesięciogroszówki dobrze naśladowane, i tylko rozpoznane bydź mogą przez dokładne ich uważanie, że od korony zwierzchniey aż do średniego pióra na samym dole herbu i od tego piora aż do naydłuższych piór w skrzydłach, herb iest nieco krótszy. Toż samo spostrzegać się daie na drugiey stronie, gdzie iest napis i gdzie od środka biorąc, aż do wierzchu liczby 5. i aż do wierzchu liści laura, wszystko iest nieco krótsze; pieniądze te są podobnież z miedzi tak mało posrebrzoney, iak powyższe dziesięciogroszówki.

3) Pięciogroszówki pod rokiem 1823 innego wcale stępla, i łatwiey mogące bydź rozpoznane iak poprzedzaiące, gdyż Orzeł na nich iest wcale innego rysunku we wszystkich prawie częściach iak na prawdziwych; korona wierzchnia bardziey iest zbliżona do koron nad głowami Orła. szyie u głow są nieco mnieysze przedział między koroną wierzchnią i koroną nad herbem Królestwa Polskiego iest mnieyszy, korona Królestwa Polskiego nie iest w tak kształtnych proporcyiach wyrobiona; toż samo ściąga się i do Orła Polskiego, do skrzydeł Orła Rossyyskiego, i do piór w dolney iego części. Z drugiey też strony gdzie iest napis, nie ma on tey piękney formy w literach i tey wydatności i akuratności, iakie są na dobrych pieniądzach; te pięciogroszówki są z mosiędzu równie mało posrebrzonego iak poprzedzaiące dwa gatunki pieniędzy.

Wzywa się wszelkie Władze Skarbowe i Policyyne do dawania baczności na kurs wyżey opisanych pieniędzy, dla ochronienia Skarbu publicznego od szkody, a ukarania przestępców.

Działo się w Warszawie dnia 3go Września 1824 roku.

Dyrektor *Bieńkowski.* — Kontroller Jeneralny *Karol Hoffmann.*

Z Paryża d. 30 Sierpnia.

Onegday przeiezdżał się Król w otwartym powozie. Gdy proponowano mu, aby w dniu swoich imienin nie przyymował zwykłych powinszowań, ponieważ utrudzenie mogłoby mu za-

szkodzić, rzekł: „ Król Francuzki może umrzeć, ale chorować nigdy nie powinien.,,

Rozporządzeniem Królewskiem przepisany iest dla Radców stanu, &c. urzędowy mundur.

Z rozkazu Królewskiego założona tu będzie szkoła łowiectwa.

Vicehrabia Otranto ogłosił wyszłe niedawno z druku Pamiętniki iego oyca (Fouché) za podsunięte, i że wydawcę ich pociągnie do sądu.

Od nieiakiego czasu postrzegano tu z ubolewaniem, iż w przechadzkach Bulewardu mnostwo drzew często usycha. Z początku przypisywano to wyziewom z oświecania gazem, ale podczas dochodzenia, ile gaz wpływać może na rośliny, odkryto, iż złość tylko była przyczyną wysychania drzew. Młode rozdzierano lub łamano, a starsze przewiertywano i narzynano, a nawet napuszczano substancyiami, które rdzeń drzewa popsuły. Śledzą więc teraz sprawców takowego uszkadzania.

Sławni Wędrownicy Karol Dupin i Ludwik Fraycinet otrzymali wielkie krzyże orderu Legii honorowey.

Wczoray na polu Marsowym odbyły się wyścigi konne. Naylepszym biegunem był koń należący do Xcia Salm, który w 5 minutach 24 sekundach dobiegł do mety.

Professor Bouvet wydał historyią marynarki wszystkich narodów.

P. Chateaubriand wydał pisemko o przywróconey u nas cenzurze, które drugi raz iest iuż drukowane.

Handlowa galera, młoda Adele, która wiozła 207 niewolników Murzynów i przez okręt Królewski zabraną była, została na Guadelupie wyrokiem kommissyi woyskowey wraz z ładunkiem skonfiskowaną i Kapitanowi iey Marestin odebrano patent.

O sprawach Hayti słychać tu co następuie: PP. Esmangart i Villeveque wyznaczonemi byli z strony Francuzkiey do układów z Haytańskiemi deputowanemi. Prezes tych deputowanych nazywa się Friedrich i pozostał w Paryżu, dla oczekiwania nowych instrukcyy od Prezydenta Boyer. Proponowany traktat zawiera w treści: uznanie niepodległości Hayti, wypłatę z strony Hayti 100 mil. Fr. na wynagrodzenie byłych właścicieli plantacyy, nadanie pierwszeństwa handlowi Francuzkiemu i ustąpienie Francyi wyspy żołwiey, gdzie mieć może stanowisko woyskowe. Sądzą, iż za dwa lub trzy miesiące nadeydą nowe instrukcyie, i rzecz zostanie z zaspokoieniem obu stron ukończoną.

Z *Madrytu d. 25 Sierpnia.*

Rodzina Królewska bawi ciągle w zamku St. Ildefonso.

Uroczystość S. Ludwika obchodzoną tu tylko była przez osadę Francuzką. Na bankiet zaproszone były znakomitsze osoby stolicy, na którym znaydowało się 96 gości. W wieczór było miasto wspaniale oświecone, i Madrycianów bawił szczególniey spalony faierwerk na Prado, który tu iest rzadkiem widowiskiem,

Doniesienia, które tu o zdarzeniach w Taryffa nadeszły, wzmiankuią o poymaniu dwóch rewolucyynych hersztów Valdez i Gonzales, wraz 160 ich stronnikami. Naczelnik tylko całey tey wyprawy uszedł na barce i że 20 ludzi pozostało przy życiu, reszta wybitą lub

ranioną została. Francuzi utracili tylko 5 ludzi w zabitych i mieli 29 ranionych. Taryffa byłaby ieszcze d. 9 wziętą, gdyby brama była mogła bydź wysadzoną, ale zły gatunek prochu zniszczył ten zamysł. Jednym oddziałem konstytucyionistów dowodził Chirurg Merino. Włoch Merconchini wypłynął z Gibraltaru z 150 włoczęgami, dla wylądowania do Estepona, ale gdy mu się to nie udało, wysiadł na ląd pod Marbella. Nałożył na to miasteczko 50 mill. realów, ale po zaliczeniu mu 7 rozeszła się wieść, że mieszkańcy gór nadciągaią, poczem oddalił się awanturnik, chcąc do Gibraltaru powrócić, ale go Anglicy nie wpuścili. W Taryffa płacili rewolucyioniści swoim żołnierzom po 10 realów żołdu na dzień. Wyspa, na którą się po opanowaniu miasta cofnęli, osadzoną była 20 działami. Statek, ktory d. 16 w nocy dowieść chciał oblężeńcom żywność, został przez Francuzką galerę pod działami wyspy zabrany. Kto należał do tego zaburzenia, i z bronią w ręku schwytany został, ma bydź wedle rozkazu Krola bez żadnego sądu natychmiast śmiercią ukarany.

Jeden tylko z Ministrów Colomarde poiechał z Dworem do St. Jldefonso i bez wyraźnego zezwolenia nikt nie może udawać się do tego zamku.

Byłemu Ministrowi skarbowemu Erro, który bawił w Grenadzie, dozwolono na iego prośbę mieszkać w Waladolidzie, iednak z wyraźnym zakazem nie pokazania się w Madrycie.

Baczność policyi tuteyszey podwoioną została, gdyż dowiedziano się z pewnością, iż buntownicy południa w stolicy środkowy punkt maią. Utrzymywać maią na swoim żołdzie 20 urzędników, którym na dzień po jednym piastrze płacą.

Officerom za nieograniczonym urlopem w Grenadzie bawiącym, doręczony został rozkaz policyi, iż ieżeli przyzwoicie nie wywiodą się, że maią się z czego utrzymywać, tedy w 3 dni miasto opuścić muszą. Pod karą 200 dukatów zabronione iest każde publiczne zgromadzanie, i kto powtórnie przestąpi ten zakaz, poydzie na 5 lat na galerowe roboty.

Klasztory są od nieiakiego czasu nader czynnemi. Kapucyni w Olot i Manresa uzbroili się formalnie i klasztory swoie obwarowali. W Manresa, Salsona i Ripol dopuszczono się większych gwałtów przeciw tak zwanym Negros, (konstytucyionistom) niżeli w innych mieyscach.

Francuzi pewnie nie zaraz ieszcze kray nasz opuszczą; mówią o zawartey umowie między naczelnym Wodzem Francuzkim i rządem Hiszpańskim, mocą którey trzymać ieszcze rok maią osadzony Madryt.

Z *Londynu d. 26 Sierpnia.*

Król bawi ciągle w Windsor. Jest zdrowy i przeieżdza się konno.

P. Canning zachorował i leży w wieyskiem swoim mieszkaniu w Glocester-Lodge; dziś nadeszło iednak doniesienie, iż zdrowie iego się polepsza.

Jeden z robotników przy kopaniu fundamentów na nowe budowle w Windsor' znalazł pierścień złoty, który należał do Króla Henryka IV (zmarłego w r. 1413)

Oznaczona ustawą kara za okrutne obchodzenie się z zwierzętami, dotchnęła przed kilku dniami dwie znakomite osoby. Pułkownik, który dla upędzenia

w godzinie 16 mil Angielskich (7 Niemieckich) nielitościwie zbił swego konia, zapłacić musiał za karę 50 Fs. Na takąż karę skazana została Hrabina B... która przed domem swey przyiaciołki przez 5 godzin w nocy podczas naywiększey ulewy kazała stać swem koniom.

Mowią tu z wielkiem podobieństwem o zawrzeć się maiącey pożyczce z Hiszpaniią na przygotowanie wyprawy przeciw południowey Ameryce.

Podług naynowszych gazet z Demerary pod d. 1 Lipca, panowała wprawdzie na tey osadzie spokoyność, ale iednak zachodziła obawa względem niewolników.

Niedawno przypadkiem w kramie piekarza w Nowymiorku znaleziono pisany do sławnego Komadora J. P. Jones (zmarłego w r. 1792) list. Dalsze śledzenia z tego powodu doprowadziły do odkrycia kilkunastu skrzyń rękopismów, pomiędzy któremi przeszło 700 znayduie się autentycznych pism tyczących się woyny o wolność połnocney Ameryki iak n. p. urzędowe doniesienia i listy do i od Franklina, Hancok, Lafayette i J. Adams. Wszystkie te pisma będą drukiem ogłoszone.

Poseł kraiu Guatimala, czyli średniey Ameryki, przybył do Filadelfii.

Podług nadeszłego tu listu z Valpairoso pod d. 21 Maia, nie udała się wyprawa Chiliyskiego Jenerała Freyre przeciw wyspie Chiloe, iakkolwiek rząd nic o tem nie oznaymił. Jeneralny Angielski Konsul w Peru, P. Rowcroft przybył po długiey i uciążliwey podróży przez ląd Amerykański z Buenos-Ayres do San Jago, dla udania się ztamtąd wodą do Limy. Głowna kwatera Boliwara znaydowała się ieszcze d. 18 Kwietnia w Truxyllo.

Stan południowey Ameryki zdaie się teraz bydź więcey, niżeli kiedy w nieładzie. W okolicach Jtabaina (w Brazylii) zaszły nieprzyiacielskie kroki między liberalistami i ich przeciwnikami. Korpus z 500 ludzi, z woysk i milicyi z Viller da Pillor, a nawet złoczyńców złożony, zbliżył się z 2 działami pod miasto Jtaiqua, lecz od 1500 liberalistów tak dalece pobity został, iż prosić musiał o zawieszenie oręża, na które zresztą zezwolono. Mimo tego iednak Porucznik Silva został wkrótce przez Kapitana antiliberalistów nazwiskiem Franca zdradziecko zabity, co tak dalece roziątrzyło liberalistów, że uderzyli na nieprzyiacioły i wyparli ich nawet z Viller da Pilor. — W Peru nie lepiey się dzieie. Położenie rzeczy iest tam takie, iż ani iedna ani druga strona nie potrafi stanowczego odnieść zwycięztwa. Boliwar stoi w Truxillo o 70 do 90 mil na północo-zachodzie od Limy; Olaneta, który oświadczył się przeciw Lasernie, w Oruro blisko o 200 mil. na wschodzie od Limy; Valdez w Kuzko, wewnątrz kraiu, blisko na pół drogi, między Lima i Oruro, dokąd zdaie się chcieć poyść Laserna; nakonice Cantarak zaiął stanowisko na przeciw Boliwarowi, lecz trudno, aby tam mógł coś stanowczego przedsięwziąść. Sami nawet Peruwianie, którzy za niepodległość walczą, zazdrosnemi są względem mieszania się do ich sprawy Boliwara, i ta okoliczność okazuie nieużyteczność woyny, którą Kolumbiia w odległym Peru prowadzi. — Jeżeli iest prawdą, iż Król Portugalski sam chce wyprawą przeciw Brazylii dowodzić,

tedy bezwątpienia upadnie Cesarstwo Brazylijskie. — Jaki Hiszpaniia ma zamiary przeciw Mexykowi, niemożna ieszcze dokładnie wiedzieć, lecz zapewniaią, iż przybył tu ajent Hiszpański, który prosił naszego rządu, aby odprzedał Hiszpańskiemu kilka fregat. Na odebrane odmówienie, udać się miał z temże żądaniem do Wschodnio-indyyskiey kompanii, a wczoray odiechał do Paryża.

Wiadomość o udaniu się Jnfanta Franciszka do Mexyku znayduie tu wiarę. Przy teraźnieyszem położeniu rzeczy, gdy Hiszpaniia bez pomocy innych Mocarstw nie potrafi odzyskać napowrót swych osad, plan osadzenia na tronie Mexykańskim Hiszpańskiego Xcia zdaie się być łatwym do uskutecznienia; nowy ten Xże może przez nadanie liberalney konstytucyi połączyć wszystkie stronnictwa i na długo związek między Mexykiem i Hiszpaniią zapewnić.

Że o Jturbidzie nic niesłychać, wzbudza tu powszechne zadziwienie.

Z Hawanny piszą pod d. 18 Lipca, że tam przybył Amerykański officer, który d. 28 Czerwca odpłynął z Alvaredo, i opowiada, iż dotąd nie wiedziano tam nawet o odpłynieniu Jturbida z Anglii do Mexyku.

Paraguay, liczący do 500,000 ludności utrzymuie się zawsze wolny. Teraźnieyszy Dyrektor, Doktor Francia, rządzi tym kraiem podług wzoru Jezuitów. Mieszkańcy są z iego rządów bardzo kontenci i naychętniey iego rozkazów słuchaią. Przez mocne postanowienie nienależenia do żadney z walczących stron, zachował kray od anarchii, na którą wystawiona teraz iest południowa Ameryka. Woysko składa się z 8000 ochotników, którzy w ten czas tylko żołd pobieraią, gdy zostaią pod bronią, i 30.000 zbroyney milicyi, która zwoływaną tylko bywa w przypadku nieprzyiacielskiego napadu. Za wzor wzięty iest ułożony przez Marszałka Beresford dla Portugalii woyskowy regulamin.

Kommissarz Angielski w Buenos-Ayres, P. Parsh, znaydował się na obiedzie dyplomatycznym i z tey okazyi oświadczył, iż ma tylko polecenie przesłać rządowi swemu opis stanu kraiu i ten będzie bardzo pomyślny dla tey Rzpltey.

— Dnia 28. —

P. Canning iuż prawie zupełnie przyszedł do zdrowia.

Naynowsze doniesienia z Madras (z Kwietnia) zawieraią co następuie: Rząd przedsiębierze dla pobicia Birmanów naydzielnieysze środki. Z Bengalu odpłynie 12, z Madras 6, a z Bombaiu 2 tysiące ludzi i oprocz tego znayduie się 5 pułków w gotowości do drogi. Wyprawa uda się z Ranguhn do nieprzyiacielskiey stolicy Amrapura i oczekuie tylko na ustanie deszczowney pory. Okręty znayduią się w gotowości do odpłynienia i władowały znaczną liczbę dział. Birmanowie umocowali na granicy Bengalskiey 11 miast, których broni 11,000 ich woiowników.

Związek za Grekami w Kalkucie zebrał dotąd przez dobrowolne składki 10,546 rupiy.

Spodziewamy się w krótce otrzymać dziennik podróży zmarłego Belzoni, ktory znayduie się teraz w ręku P. Felt.

Złoczyńcy usiłowali niedawno te-

str Exeter podczas wystawienia podpalić. Lecz zamysł ich został wcześnie postrzeżony i zniszczony.

Z Gazety Buenos-Ayres zdaie się okazywać, że wielu uszłych z półwyspu do Brazylii Hiszpanów udaie się do Peru. Jenerał Laserna czynić ma zagranicą układy o zakup woiennych okrętów.

List z Laguairy pod d. 7 Lipca donosi, iż rząd Kolumbiyski czyni spieszne przygotowania do wsparcia Boliwara w Peru. Jenerał Paez powołał do główney swey kwatery wszystkich officerów, a między niemi i Pułkownika Stopf rd, wydawcę Gazety Kolumbiyskiey, przez co wydawanie tey gazety na czas ustać musi. Niedawno przybyło do Laguaira 40 rzemieślników z północney Ameryki, którzy w Kolumbii chcą osiąść. O zdradzie czarney osady w Callao odebraliśmy ter z ważne szczegóły. Angielski jenerał, iak sądzą Cantarac, udał się przebrany iako maytek na okręt Amerykański, z którego często na ląd wysiadał, a przekonawszy się o skłonności żołnierzy, którzy mieli żołd zaległy uwiódł ich pieniądzmi, i opa ował Callao, poczem niepodleg i ustąpić musieli z Limy. Boliwar dowiedziawszy się o tem, miał poprzysiąc, iż Amerykańskiego kapitana, skoro tylko go w ręce swoie dostanie, każe obwiesić. Amerykanie w Lima mało zresztą są lubionemi i prosili o opiekę północno-amerykańskiego stanowiska na spokoynem Oceanie.

Sądzą, iż Gubernator przylądka Dobrey Nadziei Lord Sommerset odwołany zostanie. Wysłani do tey osady od rządu kommissarze, powrócili iuż z wewnątrz kraiu do miasta Kapu i w krotce przybędą do Anglii.

Od granic Tureckich d. 15 Sierpnia.

Podług Gazety Powszechney nadchodzące z Tessalii listy, nie donoszą iak tylko o pobiciach Turków. Rzecz nie dopoięcia, że dotąd wysełaią tylko poiedyncze korpusy przeciw Pelopenesowi, które za postąpieniem zaraz pobitemi zostaią. I tak niedawno 3tysiączny korpus Turecki w wąwozach Arkarnii zniszczony został. Zdaie się iakoby męztwo opuściło żołnierzy Mahometańskich.

Z ostatnich Numerów Greckiey Kroniki pod d. 7 Lipca udzielamy dotąd niewiadome wypadki. Przeznaczona na teraźnieyszą kampaniią ammunicyia zawieziona została przez iednego z Beiów z Larissy do wieży Lianokiades (przy Neopatra.) Piorun uderzył w tę wieżą, wysadził na powietrze i przeszło 400 Turków zabił. Nagraniczne Greckie woyska, w liczbie 4500 ludzi pod dowodztwem Contogiannis, Saphakkas i Jskos zaymuiące okolicę między Makrokampi i Saradena, spodziewaią się attaku z strony Derwisz-Baszy, naczelnego Wodza Tureckiego, ktory w 10,000 ludzi przybydź miał do Neopatra. Przyydzie zapewne do bitwy. Leżąca w odnodze Missolungi wyspa Xekalamisma została przez Greków obwarowana; wystawiony na niey nowy zamek otrzymał nazwisko Biron. Toż samo zrobiono na Etoliyskiey górze Apoklistra niedaleko Karpenisi, którey niedostępne położenie w przypadku potrzeby może stać się wielką zasłoną.

DODATEK DO N^ro 74. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 15 WRZEŚNIA 1824 ROKU WE SRODĘ.

Ze Lwowa d. 27 Sierpnia.

U w i a d o m i e n i e
Ces: Króle: Rządu kraiowego.

Przy rozdawaniu premiów w Samborze, celem polepszenia chowu koni, d. 1 Maia r. b. przedsięwziętem, otrzymały następuiące nagrody ze skarbu rządowego, iako to: 1) za przychów naypięknieyszych żrzebców po stadnikach skarbowych, poddani: Michał Rykermann z Jozefsbergu, Jerzy Reichert z Ugartsbergu i Andrzey Stoffel z Kaiserdorfu, każdy po 10 Cz. Zł. w złocie; 2) za przychow naypięknieyszych klaczek po stadnikach skarbowych, poddani: Mikołay Fray z Ugarsbergu, Jan Rykermann z Jozefsbergu, Filip Jakoby z Ugartsbergu, Jan Schaeter z Czukwi, Mikołay Strenik z Neudorfu, i Jan Kaster z Kaistersdorfu, każdy po 6 Czer: Zł: w złocie.

O k ó l n i k
Względem ustanowienia cła wchodowego od kakao i kawy.

Dekretem wysokiey Kamery nadworney z dnia 16 b. m. Nro 2031 ustanowiono cło wchodowe od cetnara netto ziarna kakao i łupin z kakao, na dwadzieścia ZR. i podobnież od cetnara netto kawy na dwadzieścia ZR.

Co z tym dokładem obwieszcza się, że Komorom celnym, do oclenia tych artykułów upoważnionym, rozkazano, te ustanowione cła natychmiast zastosować.

We Lwowie d. 21 Sierpnia 1824.
(*Podpisy*)

Nayiaśnieyszy Pan raczył naywyższą uchwałą z d. 19 Sierpnia r. z. stósownie do przepisów naywyższego uniwersału z d. 8 Grudnia 1820 nadadź 10letni przywiley Grzegorzowi Felix uprzywileiowanemu fabrykantowi wodek w Gumpendorfie pod Nrem 37 na odkrycie sposobu pędzenia wódki, za pomocą którego prostą gorzałkę ulepszyć, kohobacyie w iedney destylacyi uskutecznić, tak zwane zbieganie uchylić, przez to, pędzenie wódki i ulepszenie teyże bardzo prędko i korzystnie do skutku doprowadzić, i niebezpieczeństwu ognia zapobiedz, nakoniec z niedogonu według potrzeby albo z samego, lub też z dodatkami dobry ocet robić można. Prze-

ciw wykonywaniu tego przywileiu nie zachodzi ze względów zdrowia żadna przeszkoda. W reszcie zalecono zostało uprzywileiowanemu, aby swoiego odkrycia tymczasowie w tych powiatach i mieyscach, gdzie prawo pędzenia wódki i propinacyi istnieie, nie wykonywał.

Z powodu doniesienia przez Wiedeńskich złotników uczynionego, że poprawie robienia naczyń srebrnych, nakładania czyli platowania szczypców, i robienia biczów, na którą Wiedeński C. K. nadworny i uprawniony fabrykant towarów platowanych, Szczepan Mayerhofer w skutku naywyższey uchwały z d. 1 Grudnia 1822 dziesięcioletni przywiley otrzymał, we względzie przedmiotu pierwszego, to iest robienia sprzętów srebrnych nowości brakuie, otworzono zapieczętowane opisanie, do tego przywileiu złożone, i uznano przez biegłych w sztuce, że tey poprawie prawnych przynależności nie dostaie. Powszechna C. K. Kamera nadworna została zatem spowodowaną, do uznania przywileiu Mayerhowera podług przepisu §. 25 lit: a. naywyższego uniwersału z d. 8 Grudnia 1820 dla niedostateczności opisanie za zgasły, nie wchodząc w dalsze rozpoznanie o nowości poprawy iedney części tychże sprzętów.

Z Rzymu d. 19 Sierpnia.

Mianowanie X. Abrahama Chasciur Margrabię Taathe, ucznia kollegium Propagandy Arcybiskupem Memphis, którego Oyciec S. sam konsekrował, nastąpiło na żądanie Vicekróla Egipskiego Mehemeta-Ali. Zdarzenie to iest bardzo pomyślne dla religii Katolickiey, gdyż pociąga za sobą połączenie Egipskich Chrześciian Koptami zwanych z Rzymsko-Apostolskim Kościołem. Nowy Arcybiskup bierze z sobą Kapłana, który iako nauczyciel duchowieństwa Koptów, które bardzo iest ciemne, mieć będzie od Vicekróla bezpłatny stół i mieszkanie, tudzież 6000 talarów Rzymskich pensyi. Tytuł Margrabi Taatha udzielony miał sobie od Vicekróla oyciec teraźnieyszego Arcybiskupa, i wyraźną iest wolą Vicekróla, aby Chasciur używał herbu swoiego Margrabstwa (gwiazda nad krzyżem wzniesiona.) Nie małym to iest tryumfem dla teraźnieyszego Papieża, iż przez niego i to na żądanie Tureckiego Baszy, Koptyyscy od 13 wieków odłączeni Chrześciianie, znowu Katolickiemu Kośćiołowi są wróconemi. Rzeczony Basza wyraził nadto swoie życzenie, aby w kollegium Propagandy zostawało zawsze 6 Egipskich uczniów, z których dwóch utrzymywanych bydź ma kosztem Propagandy, a 4 kosztem iego.

Rabusie żywo są ściganemi; iedna banda w okolicy Prossedi tak bardzo ściśnioną została, iż sami rabusie zabiiali się między sobą.

Dnia 13 b. m. okazywał tu znowu Ciepłomierz 27 stopni ciepła.

ROZMAITOŚCI.

Bezimienny dostrzegacz natury przypisuie w Hildburghausenskiey wieyskiey Gazecie szkodę, którą tego lata przez niewiadomy sposób w urodzaiach poniesiono, polnem myszom, i radzi iako naylepszy sposób do pozbycia się tych nieproszonych gości, oszczędzać lisy, kruki i sowy, iako też inne drapieżne

ptaki, które żywią się po większey części myszami.

Narzekania, iż przy zniżonych cenach produktów ziemianin utrzymać się nie zdoła, są powszechne. W Anglii i Jrlandyi właściciele większych włości uznali z tego względu słusznością zniżyć ceny opłat dzierżawnych w dobrach swoich. W Niderlandach upraszano Króla, ażeby raczył obmyśleć środki zapobiegaiące nędzy rolników. We Francyi w Izbie obrad rzekł dnia 7 z. m. Deputowany Lezandiere: " Pierwey, nim dam kreskę względem żądanych na rok następny podatków, winienem wynurzyć narzekania powszechne właścicieli gruntowych w całym kraiu na uciążliwy i niepomyślny stan, w iakim się teraz znayduią. Zboże i wszelkie płody ziemne spadły w cenie tak dalece, że właściciel nietylko nie opędzi kosztów uprawy, nietylko biednym z pracy rąk żyiącym żadnego dać nie może zarobku, bo sam nic nie ma; ale nadto w takiem iest położeniu, iż gdy przyydzie płacić podatki, sam nie wie, zkąd dostać potrzebney na to gotowizny. W Szwecyi nakoniec podano iuż wniosek, ażeby rolnicy część podatków i opłat w zbożu na wzor dziesięciny upłacali.,,

Tą samą drogą poszedł Pan Albert w dobrach swoich; stanowi on (można powiedzieć) nową epokę w ekonomice gospodarskiey.

Zamiast opłacać koszta gospodarskie w gotowiznie, Pan Albert robi z robotnikami swemi ugodę, mocą którey daie im szóstą część czystego omłotu po odtrąceniu kosztów młocki; zaś w czasie nieurodzaiu zamiast stale oznaczoney części, taki tylko deputat, iaki istotnie na ich utrzymanie przypaść może. Oprócz tego, maią bezpłatne pomieszkanie, cokolwiek gruntu na kartofle, rzepę lub inną iarzynę; wolno im oraz utrzymywać na paszy dziedzica stósowną każdemu ilość krow, owiec i trzody chlewney, lecz tey ostatniey naydaley tylko półroczniakow. Zeby zaś podobnie iak dziedzic i iego robotnicy i czeladź iak nayminiey byli w potrzebie używać pieniędzy, wszyscy w dobrach osiadli rzemieślnicy, iako to: kowale, rymarze, kołodzieie, kontraktami obowiązani są, część pewną zarobku swego przyymować od innych w zbożu i tym podobnie. Tym sposobem między dziedzicem i między ludźmi w obrębie iego maiętności i gospodarstwa objętemi, zachodzi, że tak powiedzieć można, patryiarchalna iednostayność i stosunek. Z parobka robi się wyrobnik wolny, własny udział w produkcyi gruntu maiący, a tem więcey pilnieyszy i starannieyszy, im więcey ma nadziei, z pracy swey osiągnąć korzyści. Może nie bez przyczyny uważać się nieiako współwłaścicielem gruntu; a taki stan rzeczy nie może iak tylko skutecznie działać na człowieku nadzieią coraz wyższego zarobku ożywionym, bo tam tylko chęć wzrasta, gdzie zysk odbiera. — Tego, co stałą pobiera zapłatę, trzeba pilnować; ten zaś, któremu zostawiona sposobność pomnażać swe dochody, sam siebie dopilnuie. — W dobrach P. Alberta, czy to w tych, któremi sam zarządza, czyli w tych, które wydzierzawia, zawsze possessor mniey potrzebuie tym sposobem gotowizny od innych, bo mniey ma wydatkow; czyli prościey mówiąc, że wydatki swe sposobem zamiany opędza.

Podobny sposób administracyi dóbr wieyskich, nietylko znalazł już nie mało naśladowców, a szczególniey w sąsiadach P. Alberta; ale co więcey: byli do tego od pewnych rolniczych towarzystw wyznaczeni kommissarze, którzy naocznie o sposobie tey administracyi i o dobrych iey skutkach przekonawszy się, publiczne Panu Albert oddali świadectwa.

Ważnem ziawiskiem dla gospodarstwa wieyskiego i właścicieli fabryk, iest len zamoiski, który dla wyrobów płótna tem bydź może, czem stała się koniczyna i ziemniaki w gospodarstwie wieyskiem. We Francyi naymocniey się staraią o uprawę tego lnu, który tak na ciągłości iak i mocy w dwóynasób przechodzi len zwyczayny. Podczas ostatniey wystawy płodów przemysłu w Paryżu, widziano z tego materyału naymocnieysze liny okrętowe i naydelikatnieysze koronki. — Roślina ta pochodzi z Nowey Hollandyi, rośnie nad morzem, na gruncie solnym, i dla tego oprócz gnoiu potrzeba nieco soli do uprawy gruntu.

Dnia 13 i 14 Września 1824 r.
Cena Zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł.	gr.	2. Zł.	gr.	3. Zł.	gr.	4. Zł.	gr.
— *Pszenicy*	11	—	10	—	9	—	8	—
— *Zyta*	7	—	6	15	6	—	5	—
— *Jeczmienia*	4	12	4	—	3	15	—	—
— *Owsa*	3	24	3	18	3	15	—	—
— *Jagieł*	15	—	14	—	13	—	—	—
— *Grochu*	7	15	7	—	6	—	5	15
— *Rzepaku*	11	—	10	—	—	—	—	—

W Gdańsku dnia 6 Września.

Łaszt 3 Korcy wynoszący.

Pszenicy	od	Złp.	480	do	600.
Żyta	—	—	210	—	240.
Jeczmienia	—	—	180	—	198.
Owsa	—	—	162	—	180.
Grochu	—	—	270	—	300.

LOTERYIA KRAIOWA.

W 103 Ciągnieniu dnia 15 Września r. b. w przytomności osob od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następuiące:

64. 63. 52 19 1.

Przyszłe 10 Ciągnienie dnia Września r. b. przypada.

DONIESIENIA.

W dniu 21 Września r. b. od godziny 9 ranney, zaś popołudniu od godziny 3ciey i w dniach następnych w tychże samych godzinach w Rynku głównym w gmachu Sukiennice zwanym, z mocy polecenia Wys: Trybunału I. Inst: W. Miasta Krakowa i Jego Okręgu z dnia 9 Września r. b. do L. 3200 wyszłego, odbywać się będzie publiczna Licytacyia ruchomości po niegdy Macieiu Boianowskim pozostałych, iako to sreberek drobnych, naczyń gospodarskich miedzianych i mosiężnych oraz innych. Chęć zatym licytowania maiących, zaopatrzonych w gotowiznę, podpisany Komornik na czas i mieysce oznaczone, zaprasza.

W Krakowie d. 13 Września 1824. *Teodor Jaworski*, Kom: S.

W Krakowie przy małym Rynku w domu pod Nrem 676 w Biorze podpisanego Komornika Sądowego d. 20 Września r. b. o godzinie 2 popołudniu wypuszczone zostaną przez dzierżawę domy od S. Michała Nadchodzącego, pod Nrem 150 na Wolnicy, pod Nrem 9 w Kazimierzu, pod Nrem 29 w Zydowskim Mieście stoiące, oraz ruchomości Domowe. Zaś d. 21 o godzinie 9 rano z domu Nro 188 za Wieliczką Bramą stoiącego dochody. W Vadium należy się zaopatrzyć Złp. 20 do licytowania. — W Krakowie d. 14 Września 1824.

Skorczyński, Kom: S.